

LIMPOPO PROVINCE
LIMPOPO PROVINSIE
XIFUNDZANKULU XA LIMPOPO
PROFENSE YA LIMPOPO
VUNDU LA LIMPOPO
IPHROVINSI YELIMPOPO

**Provincial Gazette • Provinsiale Koerant • Gazete ya Xifundzankulu
Kuranta ya Profense • Gazethe ya Vundu**

(Registered as a newspaper) • (As 'n nuusblad geregistreer)
(Yi rhijistariwile tanihi Nyuziphapha)
(E ngwadisitšwe bjalo ka Kuranta)

POLOKWANE,

27 OCTOBER 2008
27 OKTOBER 2008
27 NHLANGULA 2008
27 OKTOBERE 2008
27 TSHIMEDZI 2008

Vol. 15

Extraordinary

**Ku katsa na Tigazete to
Hlawuleka hinkwato**

No. 1556

Buitengewoon

**Hu tshi katelwa na
Gazethe dza Nyingo**

CONTENTS • INHOUD

No.

*Page
No. Gazette
 No.*

ALGEMENE KENNISGEWING

355	Limpopo Drankwet, 2008: Vir algemene inligting	3	1556
-----	--	---	------

ALGEMENE KENNISGEWING

KENNISGEWING 355 VAN 2008**LIMPOPO PROVINSIALE ADMINISTRASIE****DEPARTEMENT VAN EKONOMIESE ONTWIKKELING, OMGEWING
EN
TOERISME****LIMPOPO DRANKWET, 2008**

Die doel van die Kennisgewing is om die Limpopo Drankwet van 2008 bekend te maak ter inligting. Die kennisgewing is addisioneel ten opsigte van kennisgewing nommer 482 wat gepubliseer was in die Provinsiale Staatskoerant 1407 gedateer 25 Oktober 2007 waarin die Limpopo Besigheids Registrasie se wetsvoorstel van 2007 gepubliseer was vir kommentaar.

Die Hoof
Department van Ekonomiese Ontwikkeling,
Omgewing en Toerisme
Privaatsak X 9484
POLOKWANE
0700

VIR AANDAG: Mnr Simon Mbedzi
Tel: (015) 291 2747 / 0836275974
mbedziks@ledet.gov.za

MEMORANDUM
DIE DOELSTELLINGS VAN DIE 2008 LIMPOPO DRANK WET

1. AGTERGROND

- 1.1 Bylae 5 (Deel A) van die Konstitusie van die Republiek van Suid Afrika, 1996 (Wet nr. 108 van 1996) maak voorsiening dat drank lisensiëring die uitsluitlike funksie van die provinsiale wetgewer is. Die Konstitutuele Hof het egter bepaal dat die omstandighede in die drank industrie die proklamasie van die nasionale en provinsiale wetgewing verantwoord. Die Drank Wet, 2003 (Wet Nr. 59 van 2003) (bekend as die '2003 Nasionale Wet') is in werking gestel vanaf 13 Augustus 2004. Die 2003 Nasionale Wet bestaan uit 'n drie vlak sisteem van die drank industrie nl. die vervaardiging, die verspreiding en die kleinhandelverkope van drank. Die 2003 Nasionale Wet reguleer die vervaardiging en verspreiding van drank, maar die mikro-vervaardiging word hierby uitgesluit. Die provinsiale wetgewer behou die eksklusiewe reg voor om die mikro-vervaardiging en die kleinhandelverkope van die drank industrie te reguleer.

Die 2003 Nasionale Wet en die Drank Wet, 1989 (Wet Nr. 27 van 1989) (genoem die '1989 Drank Wet') geld in al die provinsies wat nie hulle eie wetgewing geproklameer het nie.

2. SOSIALE IMPAK

- 2.1 Drankmisbruik het sosiale implikasies en daarom het die Wet ten doel om dranklisensiëring so te reguleer dat dit die negatiewe aspekte van drankmisbruik beperk. Die effek van drankmisbruik is algemeen bekend. Die Wet maak voorsiening vir die deelname van die plaaslike regering in die lisensiëringproses en sluit 'n lid van die Plaaslike Drank Raad met ondervinding van sosiaal-ekonomiese ontwikkeling en sosiale dienste in.

- 2.2 Die drankindustrie is ook 'n winsgewende industrie wat werksgeleenthede en besigheidsgleenthede skep en so ekonomiese groei in Limpopo stimuleer.

3. ARTIKEL ANALISE

- 3.1 Artikel 1 voorsien definisies.
- 3.2 Artikel 2 handel oor die doelwitte van die Wet.
- 3.3 Artikel 3 beperk die toepassing van die Wet.
- 3.4 Artikel 4 maak voorsiening vir die vorming van 'n Plaaslike Drank Raad.
- 3.5 Artikel 5 bepaal die samestelling van die Plaaslike Drank Raad.
- 3.6 Artikel 6 maak voorsiening vir die aanstelling van die lede van die Plaaslike Drank Raad.
- 3.7 Artikel 7 bepaal die funksies van die Plaaslike Drank Raad.
- 3.8 Artikel 8 maak voorsiening vir die stigting van die Limpopo Drank Raad.
- 3.9 Artikel 9 bepaal die samestelling van die Raad.
- 3.10 Artikel 10 bepaal die aanstelling van die lede van die Raad.
- 3.11 Artikel 11 bepaal die funksies en die magte van die Raad.
- 3.12 Artikel 12 maak voorsiening vir die skep van 'n Appèl Tribunaal vir as daar appèl aangeteken word teen die besluite van die Raad.
- 3.13 Artikel 13 bepaal die geldigheid van die aanstelling van lede van provinsiale strukture.
- 3.14 Artikel 14 bepaal die dienstydpark van die lede van provinsiale strukture.
- 3.15 Artikel 15 bepaal die toelae en vergoeding van lede.
- 3.16 Artikel 16 bepaal die vorm van die vergaderings van die provinsiale strukture.
- 3.17 Artikel 17 bepaal die ongeskiktheid van lede.

- 3.18 Artikel 18 maak voorsiening vir fondse vir alle provinsiale strukture.
- 3.19 Artikel 19 bepaal dagvaardigings en kennisgewings.
- 3.20 Artikel 20 maak voorsiening vir die skep van 'n Provinsiale Drank Beleid Raad.
- 3.21 Artikel 21 bepaal die samestelling van die Raad.
- 3.22 Artikel 22 bepaal die funksies van die Raad.
- 3.23 Artikel 23 maak dranklisensiëring verpligtend.
- 3.24 Artikel 24 maak voorsiening vir Tradisionele Afrika Bier.
- 3.25 Artikel 25 bepaal die dranklisensie kategorieë.
- 3.26 Artikel 26 maak voorsiening vir lisensies vir spesiale geleenthede.
- 3.27 Artikel 27 bepaal die diskwalifikasie van aansoekers vir 'n dranklisensie.
- 3.28 Artikel 28 bepaal die aansoek om 'n dranklisensie prosedure.
- 3.29 Artikel 29 maak voorsiening vir die aanstelling van konsultante en die vereistes waaraan die konsultante moet voldoen.
- 3.30 Artikel 30 handel oor die dood of ongeschiktheid van applikante.
- 3.31 Artikel 31 maak voorsiening van die reg om appèl aan te teken indien 'n lisensie geweier word.
- 3.32 Artikel 32 bepaal die prosedure tydens die verhoor van 'n appèl.
- 3.33 Artikel 33 handel oor die uitreiking van die lisensie.
- 3.34 Artikel 34 bepaal die uitwerking van die lisensie.
- 3.35 Artikel 35 behandel die nienakoming van die lisensie verpligtinge.
- 3.36 Artikel 36 behandel die verskeidenheid, opskorting en kansellering van 'n lisensie.
- 3.37 Artikel 37 handel oor die reg van die lisensiehouer om appèl aan te teken teen 'n wysiging, opskorting of kansellering van 'n lisensie.
- 3.38 Artikel 38 maak voorsiening vir die vrywillige herregistrasie, beëindiging of ontbinding van 'n lisensiehouer se lisensie.
- 3.39 Artikel 39 behandel die dood of ongeschiktheid van lisensiehouers.

- 3.40 Artikel 40 maak voorsiening dat as die bestuur van die besigheid verander die lisensie ook aangepas kan word.
- 3.41 Artikel 41 handel oor die verandering of oordraging van die kern besigheid van die lisensiehouer.
- 3.42 Artikel 42 maak voorsiening vir die oordraging van 'n lisensie.
- 3.43 Artikel 43 handel oor die skuif van 'n lisensie standplaas.
- 3.44 Artikel 44 maak voorsiening vir 'n register.
- 3.45 Artikel 45 handel oor die betaling van al die voorgeskrewe fondse van die Raad in 'n inkomste rekening.
- 3.46 Artikel 46 behandel drank verkope.
- 3.47 Artikel 47 bepaal die beperking van drank verkope onder sekere omstandighede.
- 3.48 Artikel 48 handel oor die bestuur van die besigheid van die lisensiehouer.
- 3.49 Artikel 49 handel oor die verandering van 'n standplaas.
- 3.50 Artikel 50 bepaal die verkooptye van drank.
- 3.51 Artikel 51 bepaal sekere beperkings op werknemers.
- 3.52 Artikel 52 handel oor gesondheidskennisgewings.
- 3.53 Artikel 53 handel oor die verkope van ongesonde konkoksies.
- 3.54 Artikel 54 bepaal die regulasies oor brandspiritus.
- 3.55 Artikel 55 maak voorsiening vir die aanstelling van drankinspekteurs.
- 3.56 Artikel 56 bepaal die funksies van die drankinspekteurs.
- 3.57 Artikel 57 maak voorsiening vir die hulp aan drankinspekteurs.
- 3.58 Artikel 58 handel oor die nie ooreenkoms kennisgewing van die drank- inspekteur.
- 3.59 Artikel 59 maak voorsiening vir die sluiting van die standplaas van die lisensiehouer onder sekere omstandighede.
- 3.60 Artikel 60 maak voorsiening vir die verslae van die drankinspekteurs.

- 3.61 Artikel 61 handel oor algemene oortredings.
- 3.62 Artikel 62 handel oor oortredings in verband met inligting.
- 3.63 Artikel 63 behandel oortredings in verband met die Raad.
- 3.64 Artikel 64 behandel oortredings in verband met drankinspekteurs.
- 3.65 Artikel 65 behandel die aanbieding van kennisgewings en dokumente.
- 3.66 Artikel 66 behandel die inspraak van die Hoër Hof.
- 3.67 Artikel 67 handel oor die bewyse vervat in 'n beëdigde verklaring.
- 3.68 Artikel 68 bepaal die voorwaardes van bewyse van 'n beëdigde verklaring.
- 3.69 Artikel 69 bepaal dat die LUK sekere regulasies oor sekere sake mag maak.
- 3.70 Artikel 70 maak voorsiening vir beperking van aanspreeklikheid.
- 3.71 Artikel 71 maak voorsiening vir tradisionele ooreenkomste.
- 3.72 Artikel 72 bepaal die Titel Akte en inwerkingstelling.

4. **ORGANISATORIESE IMPLIKASIES**

Die wet maak voorsiening vir die inwerkingstelling van : -

- (a) Plaaslike Drank Gesag by munisipaliteite met voldoende personeel en hulpbronne om die suksesvolle administrasie van drank en Tradisionele Afrika bier lisensies te verseker;
- (b) Limpopo Drank Raad wat 'n juridiese liggaam is met lede aangestel uit die openbare en privaat sektor, en
- (c) 'n Appèl Tribunaal wat bestaan uit drie lede waarvan die voorsitter 'n advokaat of 'n prokureur is.

5. FINANSIËLE IMPLIKASIES

- 5.1 Die organisatoriese Struktuur van die Wet beteken dat daar finansiële implikasies aan verbonde is. Daar is 'n begroting vir die Limpopo Drank Wet in die 2009/10 finansiële jaar.
- 5.2 Die Wet maak voorsiening vir aansoek-, lisensie- en hernuwings geld wat by die Provinsiale Belasting Fonds inbetaal word.

6. INSTELLINGS GERAADPLEEG

- 6.1 Die volgende instellings is geraadpleeg:
- (a) Limpopo Drank Handelaars Vereniging;
 - (b) Provinsiale departemente;
 - (c) Nasionale Departement van Handel en Industrie en
 - (d) Die Kantoor van die Premier se regsdiens.
- 6.2 Die aanbevelings van die openbare verhore wat oor die 2003 Nasionale Raad gehou is, is ingesluit by die Wet.

7. AANBEVELING

Daar word voorgestel dat die Wet goedgekeur word.

OHM COLLINS CHABANE

LID VAN DIE UITVOERENDE RAAD

DEPARTEMENT VAN EKONOMIESE ONTWIKKELING,

OMGEWING EN TOERISME

ISAZISO ESIVAMILEKO

UKUPHATHWA KWESIFUNDA SELIMPOPO**UMNYANGO WEZOKUTHUTHUKISWA KWEZERHWEBO , IBHODULUKO****NEZOKUVAKATJHA****UMTHETHOMLINGWA WOTJWALA WELIMPOPO, 2008**

Iminqopho yeSaziso esifolliweko somThethomlingwa woTjwala, 2008 ukhangisela ukunikela ilwazi. ISaziswesi singezelela iSaziso No. 482 esakhutjha kuGazethe yesiFunda ye1407 ngomhla wa-25 kuSewula 2007 lapho umThethomlingwa woTjwala weLimpopo wakhutjhelwa ukuveza imibono.

The Head

Department of Economic Development
Environment and Tourism
Private Bag X6484
POLOKWANE
0700

FOR ATTENTION: Mr Simon Mbedzi
Tel. (015) 291 2747 / 0836275974
mbedzi@ledget.gov.za

UMBIKO OTLOLIWEKO Omayelana Nomnqopho womThethomlingwa Wotjwala Welimpopo, 2008

1. ISENDLALELO

- 1.1 Ihlelo lesi-5 [iNgcenye A] yomThethosisekelo weSewula Afrika, 1996 (UmThetho No. 108 we-1996) limumethe ukuthi ukunikelwa kwelayisensi yotjwala kumsebenzi ophumelelako we- *exclusive provincial legislative competence*. Nokho yikhotho yomThethosisekelo equnta bona ubujamo ebubulweni lotjwala buvumela ukumenyenzelwa komthetho weprovinsi newelizwelo. (UmThetho No. 59 we-2003) [ogcine sewubizwa "umThetho weliZwelo we-2003"] wathoma ukusebenza mhlazana zili-13 kuRhoboyi ngomnyaka we-2004. UmThetho weliZwelo we-2003 unikela amahlangothi amathathu wekambiso yebubulo lotjwala, ekukukhiqizwa, ukwatjiwa nokuthengiswa kotjwala. UmThetho weliZwelo,2003 uawula ukwatjiwa. nokukhiqizwa kotjwala kodwana ukukhiqizwa okuncani akukafakwa hlangana. Iimbethamthetho zephrovinsi zona zithatha ikghono elikhethekileko lokulawula ukukhiqizwa okuncani begodu lithatha ukulawulwa kokuthengiswa okumahlangothi kwebubulo lotjwala.
- 1.2 UmThetho weliZwelo we-2003 nomThetho woTjwala, [ogcine sewubizwa "umThetho woTjwala we-1989"] njenganje isebenza yombili kilawo maphrovinsi angakaphasisi umthetho wephrovinsi.

2. IINTHINTELA KEZOKUHLALISANA

- 2.1 Ukusetjenziswa kotjwala butjhuleni kunesithintela kezokuhlalisana, ngalokho umThethomlingwa ubinge ukulawula ukunikelwa kwelayisensi yotjwala kuphrovinsi ngendlela yokwehlisa ukusetjenziswa kotjwala butjhuleni. Imiphumela yokusetjenziswa butjhuleni kotjwala ibangelwa zizinto ezijayelekileko. UmThethomlingwa unikela umbuso wesifunda imihlinzeko yokuthatha iqaza ekambisweni yokunikelwa kwelayisensi begodu unikela isiGungu soTjwala seKhaya umuntu onelemuko ngomkhakha wokuthuthukiswa kezomnotho nofana imisebenzi yezehlalakhle.
- 2.2 Ibubulo lotjwala lilibubulo elinikela inzuzo begodu livula amathuba womsebenzi namathuba webhizimisi begodu lokhu kuhlahlambisa ukukhula komnotho weLimpopo.

3. UKUHLAZIYWA KWEENDINYANA NGEENDINYANA

- 3.1 Indinyana 1 imumethe iinhlathululo
- 3.2 Indinyana 2 iphathelele nomThethomlingwa neembawo.
- 3.3 Indinyana 3 ikhawulela iimbawo zomThethomlingwa.
- 3.4 Indinyana 4 imumethe ukuhlonywa kwesiGungu soTjwala seKhaya.
- 3.5 Indinyana 5 imumethe ibumbeko lesiGungu soTjwala seKhaya.
- 3.6 Indinyana 6 imumethe ukukhethwa kwamalunga wesiGungu soTjwala seKhaya.

- 3.7 Indinyana 7 imumethe imisebenzi yesiGungu soTjwala seKhaya.
- 3.8 Indinyana 8 imumethe ukuhlonywa kweBhodo yoTjwala yeLimpopo.
- 3.9 Indinyana 9 imumethe ibumbeko leBhodo.
- 3.10 Indinyana 10 imumethe ukukhethwa kwamalunga weBhodo.
- 3.11 Indinyana 11 imumethe imisebenzi namandla weBhodo.
- 3.12 Indinyana 12 iphathelene nokuhlonywa kweBandla leeNghonghoyilo ukuze kudluliselwe iinghonyoyilo neenqunto ezithethwe yiBhodo.
- 3.13 Indinyana 13 imumethe ukufaneleka kokukhethwa kwamalunga wesakhiwo sephrovinsi.
- 3.14 Indinyana 14 imumethe isakhiwo se-ofisi samalunga wesakhiwo sephrovinsi.
- 3.15 Indinyana 15 imumethe iibonelelo nembadala yamalunga.
- 3.16 Indinyana 16 iphathelene nokuziphatha emihlanganweni yezakhiwo zephrovinsi.
- 3.17 Indinyana 17 iphathelene nokwehliswa kwamalunga.
- 3.18 Indinyana 18 imumethe isikhwama semali yezakhiwo zephrovinsi.
- 3.19 Indinyana 19 imumethe izaziso zokubizelwa ekhotho.
- 3.20 Indinyana 20 imumethe ukuhlonywa kumKhandlu womThethokambiso woTjwala wePhrovinsi.
- 3.21 Indinyana 21 imumethe ibumbeko lomkhandlu.
- 3.22 Indinyana 22 imumethe imisebenzi yomkhandlu.
- 3.23 Indinyana 23 imumethe ukukatelela ngokomthetho ukunikelwa kwelayisensi yotjwala.
- 3.24 Indinyana 24 ikhuluma ngoTjwala besiNtu.
- 3.25 Indinyana 25 imumethe iingaba zokunikelwa kwelayisensi yotjwala.
- 3.26 Indinyana 26 ikhuluma ngokuvunyelwa kwesehlakalo esikhethekileko.
- 3.27 Indinyana 27 imumethe ukwalelwa kweembawo zamalayisensi wotjwala.
- 3.28 Indinyana 28 imumethe ikambiso yokwenziwa kwesibawo selayisensi yotjwala.
- 3.29 Indinyana 29 imumethe ukwenziwa kwemihlinzeko yezazi begodu nokuqintela iimfuneko zezazi.
- 3.30 Indinyana 30 iphathelene nokuhlongakala nofana ukwehluleka komenzisibawo.
- 3.31 Indinyana 31 imumethe ilungelo lokunghonghoyila ngokwalelwa nelayisensi yotjwala.
- 3.32 Indinyana 32 iphathelene nekambiso yokulalelwa keenghonyoyilo.
- 3.33 Indinyana 33 imumethe ukukhutjwa kwesitifikeyithi selayisensi.
- 3.34 Indinyana 34 imumethe iinthintela zokunikelwa kwelayisensi.
- 3.35 Indinyana 35 iphathelene nokungalandelwa kweembopho zelayisensi.
- 3.36 Indinyana 36 iphathelene nokutjhugutjhuguluka, ukujanyiswa nofana ukukhanselwa kwelayisensi.
- 3.37 Indinyana 37 iphathelene nelungelo lomninilayisensi lokunghonghoyila, ukutjintjwa, ukujanyiswa nofana ukukhanselwa kwelayisensi.
- 3.38 Indinyana 38 imumethe ukutsonyulwa ngokuthanda kwesibawo, ukujanyiswa nofana ukuhlongakala komenzisibawo.
- 3.39 Indinyana 39 imumethe ukuhlongakala nofana ukwehluleka komenzisibawo othileko.
- 3.40 Indinyana 40 ikhuluma ngetjhuguluko lekareko yokulawula ibhizimisi yomninilayisensi.

- 3.41 Indinyana 41 iphathelene nokutjhuguluka nofana ukwengezwa komongo webhizimisi yomninilayisensi.
- 3.42 Indinyana 42 imumethe ukudluliselwa kwelayisensi.
- 3.43 Indinyana 43 iphathelene nokufuduswa kwendawo yelayisensi.
- 3.44 Indinyana 44 imumethe irejista.
- 3.45 Indinyana 45 imumethe ukubhadela kurevenyu iimali eziqintelweko ezamukelwa yiBhodo.
- 3.46 Indinyana 46 imumethe ukuthengiswa kotjwala.
- 3.47 Indinyana 47 imumethe ukukhandelwa kokuthengiswa kotjwala ngaphasi kwemibandela ethileko.
- 3.48 Indinyana 48 imumethe ukulawulwa kwebhizinisi yomninilayisensi.
- 3.49 Indinyana 49 imumethe ukutjhugululwa kwendawo yebhizinisi.
- 3.50 Indinyana 50 imumethe iikhathi zokuthengiswa kotjwala.
- 3.51 Indinyana 51 imumethe ukukhawulelwa okuthileko kubaqhatjhi.
- 3.52 Indinyana 52 imumethe izaziso zokuphepha.
- 3.53 Indinyana 53 imumethe ukuthengiswa kwemididiyelo eyingozi.
- 3.54 Indinyana 54 imumethe ukulawulwa kwespridzi.
- 3.55 Indinyana 55 imumethe ukukhethwa kwabahloli botjwala.
- 3.56 Indinyana 56 imumethe amandla nemisebenzi yabahloli botjwala.
- 3.57 Indinyana 57 imumethe umsebenzi wokusiza umhloli wotjwala.
- 3.58 Indinyana 58 iphathelene nesaziso sokungakhambisani neembopho ezikhutjwala mhloli wotjwala.
- 3.59 Indinyana 59 imumethe ukuvalwa kwendawo yomninilayisensi ngaphasi kwemibandela ethileko.
- 3.60 Indinyana 60 imumethe imibiko yomhloli wotjwala.
- 3.61 Indinyana 61 imumethe imilandu evamileko.
- 3.62 Indinyana 62 imumethe imilandu emayelana nelwazi.
- 3.63 Indinyana 63 imumethe imilandu emayelana neBhodo.
- 3.64 Indinyana 64 imumethe imilandu emayelana nabahloli botjwala.
- 3.65 Indinyana 65 imumethe ukunikelwa kwezaziso nemitlolo.
- 3.66 Indinyana 66 imumethe ukubuyekwezwa kweKhotho ePhezulu.
- 3.67 Indinyana 67 imumethe ubufakazi bamaphuzu athileko nge-afidavidi.
- 3.68 Indinyana 68 imumethe iimfuneko zekambiso yobufakazi be-afidevidi.
- 3.69 Indinyana 69 imumethe ukwenziwa kwemithetjhwana elawula ezinye iindaba nguSomkhandlu.
- 3.70 Indinyana 70 imumethe ukukhawulwa kwesikwelede.
- 3.71 Indinyana 71 imumethe ukutjhuguluka kwamalungiselelo.
- 3.72 Indinyana 72 imumethe iinhlokwana ezifitjhani nokusongwa.

4. IINTHINTELA ZEHLANGANO

UmThethomlingwa umumethe ukuhlonywa kwe:

- (a) IsiGungu soTjwala seKhaya eemphandeni ezizakudinga iinsetjenziswa nabasebenzi abaneleko ukuqinisekisa ukulawulwa okuphumelelako kotjwala begodu nelayisensi yoTjwala besiNtu;

- (b) IBhodo yoTjwala yeLimpopo isisazimthetho esinabantu abakhethwe embusweni neenkorweni zangeqadi; begodu
- (c) neBandla lokuNghonhgoyila elinamalunga amathathu okuzakuthi uSihlalo walo abemjameli nofana uqwetha.

5. IINTHINTELA ZEEMALI

- 5.1 Isakhiwo sehlangano esimumethwe mThethomlingwa sizakuba neenthintela zezeemali. Kunesabelo seemali sokuphumelelisa umThetho woTjwala weLimpopo ngomnyaka we-2009/10 womnyaka wemali.
- 5.2 UmThethomlingwa wenza umhlinzeko weembawo, ukunikelwa kwelayisensi nokuvuselelwa kweemali ezizokubadelwa kuRevenyu yesiKhwama sePhrovinsi.

6. IINHLANGANO EZIBANDAKANYIWEKO

- 6.1 Iinhlango ezilandelako zathintwa:
 - (a) IHlangano yabaThengisi boTjwala yeLimpopo;
 - (b) Iminyango yePhrovinsi;
 - (c) UmNyango wezokuThengisa nezamaBubulo;
 - (d) nemiSebenzi yangakomThetho ye-Ofisi lakaNdunakulu.
- 6.2 Imibono evela ekulaleleni okuvulekileko okwabanjelwa umThetho weliZweloke we-2003 yafakwa kumThethomlingwa.

7. IIMPHAKAMISO

Kuphakanyiswe bona umThethomlingwa uphasiswe.

OHM COLLINS CHABANE

**MEC UMNYANGO WEZOKUTHUTHUKISWA KWEZERHWEBO,
IBHODULUKO**

TSEBIŠO KA KAKARETŠO

NOTICE 355 OF 2008

**TSHEPEDIŠO YA POROFENTSHE YA LIMPOPO
KGORO YA HLABOLLO YA MORUO ,TIKOLOGO
LE
BOETI**

MOLAOKAKANYWA WA BJALA WA LIMPOPO, 2008

Molaetša o tšweleditšwe memorantamong wa didirišwa tša Molaokakanywa wa Bjala wa Limpopo 2008. Tsebišo ye e ka gare ga tsebišo ya tlaleletšo go nomoro ya 482 yeo e tšweleditšwego ka gare ga kasete ya 1407 ya Porofentshe ka letšatši la 25 Diphlane 2007, Molaokakanywa wa Bjala wa Limpopo 2007 o phatlaladitše dikakanyo.

**Hlogo
Kgoro ya Hlabollo ya Moruo,
Tikologo le Boeti
Mokotlana wa Poso X9484
POLOKWANE
0700**

**GO YA GO: Morena. Simon Mbedzi
Tel: (015) 291 2747 / 0836275974
mbedziks@ledget.gov.za**

MEMORANTAMO**KA GA MAIKEMIŠETŠO A MOLAOKAKANYWA WA BJALWA WA LIMPOPO, 2008****1. MATHOMOMAYO**

1.1. Molawana wa 5 (Karolo A) ya Molaotheo wa Rephapoliki ya Afrika Borwa, 1986, (Molao 108 wa 1986) o bolela gore tumelelo ya bjalwa ke mošomo wo o ka kgongwago fela ke Lekgotlapeamelao la Phorobentshe. Ka gona Kgorotsheko ya Molaotheo e beile gore mabaka ao a lego gona ka go intaseteri ya bjalwa a dumelele tsebagatšo ya go bea melao ya naga ka bophara le ya phorobentshe. Molao wa Bjalwa, 2003 (Molao 59 wa 2003). [Ka morago ga mo o tla bitšwa gore ke 'Molao wa Setšhaba wa 2003] o thomile go šoma go tloga ka di 13 Agosetose 2004. Molao wa Setšhaba wa 2003 o re fa makala a mararo a go šoma mmogo go intaseteri ya bjalwa, e lego tšweletšo, phatlalatšo le thekišo ya bjalwa. Molao wa Setšhaba wa 2003 o laola tšweletšo le phatlalatšo ya bjalwa. Tšweletšo e nnyane ya bjalwa ga e amege. Makgotlapeamelao a Diphorobentshe a swere bokgoni bja ona fela bja go laola tšweletšo ye nnyane ya bjalwa e le makala a thekišo a go šoma mmogo a intanseteri ya bjalwa e nnyane.

1.2. Molao wa Setšhaba wa 2003 le Molao wa Bjalwa , 1989 (Molao 27 wa 1989) [Ka morago ga mo o tla bitšwa gore ke 'Molao wa bjalwa wa 1989] e šoma mmogo diphorobentsheng tšeo di sego tša fetiša peo ya melao ya tšona.

2. DITLAMORAGO TŠA LEAGO

2.1. Tšhomošompe ya alekhaholo (setagi sa ka bjalweng) e na le ditlamorago tša leago, ka gona maikemišetšo a Molaokakanywa ke go laola tumelelo ya bjalwa mo phorobentsheng ka tsela yeo e tlo go fokotša tše mpe mabapi le tšhomišompe ya alekhaholo ka ge e le selo seo se tlwaelegilego. Molaokakanywa o fa sebaka sa gore mmušo wa selegae o tšee karolo mo go tiragalo ya go fa tumelelo le go ama motho yoo a lego ka go Kgoro ya Taolo ya Bjalwa ya Selegae le tsebo ka lefapheng la tlhabollo ya ikonomi ya leago goba ditirelo tša leago.

- 2.2. Intaseteri ya bjalwa e bile gape (e a ruiša) e na le moruo wo o ka hloago dibaka tša mešomo le dikgwebo ka gona e bile e ka ba le thlwehlweletšo e kgolo ya ikonomi ya Limpopo.

3. TLHOPHOLLO YA TEMANA KA TEMANA

- 3.1. Temana ya 1 e fa ditlhalošo
- 3.2. Temana ya 2 e šomana le maikemišetšo a Molaokakanywa
- 3.3. Temana ya 3 e fokotša tšhomišo ya Molaokakanywa
- 3.4. Temana ya 4 e bolela ka tlhomišo ya Lekgotla la Taolo ya Selegae ya Bjalwa
- 3.5. Temana 5 e bolela ja tlhamo ya Lekgotla la Taolo ya Selegae ya Bjalwa.
- 3.6. Temana ya 6 e bolela ka go bewa ga maloko a Lekgotla la Taolo ya Selegae ya Bjalwa.
- 3.7. Temana ya 7 e bolela ka mešomo ya Lekgotla la Taolo ya Selegae ya Bjalwa.
- 3.8. Temana ya 8 e bolela ka tlhomišo ya Boto ya Bjalwa ya Limpopo
- 3.9. Temana ya 9 e bolela ka tlhamo ya Boto
- 3.10. Temana ya 10 e bolela ka go bewa ga maloko a Boto
- 3.11. Temana ya 11 e bolela ka mešomo le maatla a Boto
- 3.12. Temana ya 12 e šomana le tlhomišo ya Lekgotla la Boipiletso go dira boipiletšo kgahlano le dipheo tša Boto
- 3.13. Temana ya 13 e bolela ka go kgetha maloko ao a swanetšego go ya maamong a phorobentshe.
- 3.14. Temana ya 14 e bolela ka nako ya go ba ka ofising ga maloko a mekgatlo ya phorobentshe
- 3.15. Temana ya 15 e bolela ka diputseletso le tefo ya maloko
- 3.16. Temana ya 16 e šomana le maitshwaro mo dikopanong tša mekgatlo ya phorobentshe
- 3.17. Temana ya 17 e bolela ka go rakwa ga maloko
- 3.18. Temana ya 18 e bolela ka mašelang a mekgatlo ka moka ya phorobentshe
- 3.19. Temana ya 19 e bolela ka ditagafala le ditsebišo

- 3.20. Temana ya 20 e bolela ka tlhomišo ya Lekgotla la Pholisi ya Bjalwa la Phorobentshe
- 3.21. Temana ya 21 e bolela ka tlhamo ya Khantshele [Lekgotla]
- 3.22. Temana ya 22 e bolela ka mešomo ya Khantshele
- 3.23. Temana ya 23 e bolela ka taolelo ya tumelelo [laesentse] ya bjalwa
- 3.24. Temana ya 24 e bolela ka Bjalwa bja Setšo sa Se-Afrika
- 3.25. Temana ya 25 e bolela ka mehuta ya dilaesentshe [ditumelelo] tša bjalwa
- 3.26. Temana ya 26 e bolela ka tumelelo ya tiragalo ye eitšego goba ye e kgethilwego
- 3.27. Temana ya 27 e bolela ka go rakwa ga bakgopedi ba dilaesentshe tša bjalwa
- 3.28. Temana ya 28 e bolela ka tsela ya kgopelo ya laesentshe ya bjalwa
- 3.29. Temana ya 29 e bolela ka bahlankedi le maswanedi a bona
- 3.30. Temana ya 30 e bolela ka lehu goba go hloka bokgoni ga mokgopedi
- 3.31. Temana ya 31 e bolela ka tokelo ya go dira boipiletšo kgahlano le go gana ka laesentshe ya bjalwa
- 3.32. Temana ya 32 e šomana le tshepedišo nakong ya theeletšo ya boipiletšo
- 3.33. Temana ya 33 e bolela ka go abiwa ga ditlankane tša laesentshe.
- 3.34. Temana ya 34 e bolela ka ga ditiro tša go fa dilaesentshe
- 3.35. Temana ya 35 e šomana le go gana go šomišana le dinyakwa tša laesentshe
- 3.36. Temana ya 36 e šomana le phapano, phego goba go fedišwa ga laesentshe
- 3.37. Temana ya 37 e šomana le tokelo ya mong wa laesentshe go dira boipiletšo kgahlano le phetošo, phego goba phedišo
- 3.38. Temana ya 38 e bolela ka go phumula boingwadišo ka bowena, go wa goba go phuhlama go amongwa laesentshe
- 3.39. Temana ya 39 e bolela ka ga lehu goba go palelwa ga ba bangwe ba beng ba dilaesentshe.
- 3.40. Temana ya 40 e bolela ka ge go na le nako ya phetogo go dikganyogo tša taolo ya kgwebo ya mong wa laesentshe.
- 3.41. Temana ya 41 e šomana le diphetogo goba dikoketšo tša kgwekgwe ya kgwebo ya mong wa laesentshe.

- 3.42. Temana ya 42 e bolela ka go tloša laesentshe go yo mongwe go ya go yo mongwe
- 3.43. Temana ya 43 e šomana le go bea gape mafelo a dilaesentshe
- 3.44. Temana ya 44 e bolela ka go ingwadiša
- 3.45. Temana ya 45 e bolela ka tefo ka go sekhwama sa lekgetho [motshelo] sa mašelang ka moka ao a hweditšwego ke Boto
- 3.46. Temana ya 46 e bolela ka ga thekišo ya bjalwa
- 3.47. Temana ya 47 e bolela ka ga kiletšo godimo ga thekišo ya bjalwa ka fase ga mabaka ao a itšego
- 3.48. Temana ya 48 e bolela ka taolo ya kgwebo ka mong wa laesentshe
- 3.49. Temana ya 49 e bolela ka phetošo ya lefelo
- 3.50. Temana ya 50 e bolela ka dinako tša go rekiša bjalwa
- 3.51. Temana ya 51 e bolela ka magomo a itšego a beilwego godimo ga mong mošomo
- 3.52. Temana ya 52 e bolela ka ditsebišo tša maphelo
- 3.53. Temana ya 53 e bolela ka go rekisa diela tša tekanyetšo ya go se be ya maleba go ya ka tša maphelo.
- 3.54. Temana ya 54 e bolela ka go laola dino tša mohuta wa sepiritšhi
- 3.55. Temana ya 55 e bolela ka go bca bahlapetši ba bjalwa
- 3.56. Temana ya 56 e bolela ka maatla le mešomo ya bahlapetši ba bjalwa
- 3.57. Temana ya 57 e bolela ka mešomo ye e ka dirwago go thuša mohlapetši wa bjalwa
- 3.58. Temana ya 58 e šomana le ba go se obamele tsebišo ye e tlogo ka mohlapetši wa bjalwa
- 3.59. Temana ya 59 e bolela ka go tšwelela ga lefelo la mong wa laesentshe ka fase ga mabaka a a itšego
- 3.60. Temana ya 60 e bolela ga dipego tša bahlapetši ba bjalwa
- 3.61. Temana ya 61 e bolela ka melato mabapi le tsebišo
- 3.62. Temana ya 62 e bolela ka melato ya go amana le Boto
- 3.63. Temana ya 63 e bolela ka melato mabapi le bahlapetši ba bjalwa
- 3.64. Temana ya 64 e bolela ka melato ya go amana le Boto

- 3.65. Temana ya 65 e bolela ka tirišo ya ditsebišo le dingwalwa [ditokumente]
- 3.66. Temana ya 66 e bolela ka ga tebelclo leswa ke kgorokgolo ya tsheko
- 3.67. Temana ya 67 e bolela ka kgonthišišo ya dintlha tše dingwe ka go ikena goba ka keno
- 3.68. Temana ya 68 e bolela ka dinyakwa tša tshepedišo ka kgonthišo ka keno goba ka go ena
- 3.69. Temana ya 69 e bolela gore tona e ka dira melawana mabapi le ditaba tše dingwe
- 3.70. Temana ya 70 e bolela ka phokotšo ya dikadimo [dikoloto]
- 3.71. Temana ya 71 e bolela ka dipeakanyo tša diphetogo
- 3.72. Temana ya 72 e bolela ka hlogo ya kopano le mathomo

4. DIKAMEGO TŠA MOKGATLO

Molaokakanywa o fa tlhomo ye:

- a) Taolo ya bjala ya Selegae mo dimasepaleng tšeo di tlogo nyaka bahlankedi / bašomedi ba ba lekanego le ditlabakelo go kgonthišiša taolo ya makgonthe, ya tšwelopele ya dilaesentshe tša bjälwa bja sekgowa le bjälwa bja setho.
- b) Boto ya Bjälwa ya Limpopo ke motho wa semolao le maloko a gona ke ao a beilwego go tšwa setšhabeng le makaleng a phoraebete [k.g.r. ao a ikemego] gape le
- c) Kgoro ya Boipiletšo yeo e tla go ba le maloko a mararo moo e lego gore modulasetulo e tla ba ramolao goba mmolcedi.

5. DIKAMEGO TŠA MATLOTLO

- 5.1. Seemo sa mokgatlo se se bolelwago ka mo go Molaokakanywa wo se tla ba le dikamego tša matlotlo. Go na le peakanyo ya matlotlo go diragatša Molao wa Bjälwa wa Limpopo mo ngwageng wa ditšhelete wa 2009/10.
- 5.2. Molaokakanywa o fa dikgoba tša go kgopelo go fa laesentshe le go mpshafatša ditefo tšeo dit logo lefelwa ka go sekhwama sa phorobentshe sa lekgetho.

6. DITHO TŠEO DI RERIŠITŠWEGO

- 6.1. Ditho tše di latelago di rerišitšwe
- a) Mokgatlo wa Barekiši ba Bjalwa wa Limpopo
 - b) Dikgoro tša Phorobentshe
 - c) kgoro ya Setšhaba ya Thekišo le Intascteri
 - d) Ditirelo tša Semolao ka ofising ya Tonakgolo (Mopherimiya)
- 6.2. Diswayoswayo tšeo di amogctšwego go vwa ditheeletšong tša setšhaba di begodi swerwe e le tša Molao wa Setšhaba wa di tsentšwe ka mo go Molaokakanywa wo.

7. KELETŠO

Go eletšwa gore Molaokakanywa wo o amogelwe.

MORENA OHM COLLINS CHABANE

LELOKO LA LEKGOTLAPHETHIŠI

KGORONG YA TLHABOLLO YA IKONOMI, TIKOLOGO LE TŠA BOETI

NDIVHADZO NYANGAREDZO

NOTICE 355 OF 2008**TSHUMELO YA VUNDU LA LIMPOPO****MUHASHO WA MVELEDZISO YA MAKWEVHO, VHULONDAMUPO NA
VHUENDELA MASHANGO**

MULAYOTHANGELI WA ZWIKAMBI WA LIMPOPO, 2008

Afha ri andadza mulaedza u ya nga memorandamu wa kushumisele kwa mulayothangeli wa zwikambi wa Limpopo 2008. Heyi ndivhadzo ndi u ya nga ndivhadzo ya nomboro ya 482 ye ya andadzwa kha gazethe ya nomboro ya 1407 ya vundu nga duvha la 25 Tshimedzi 2007, he mulayo wa zwikambi wa Limpopo 2007 wa andadzwa hone.

Thoho ya

**Muhasho wa Mveledziso ya zwa makwevho, VHULONDAMUPO NA VHUENDELA
MASHANGO**

Tshisagana tsha poswo X9484

POLOKWANE

0700

I yak ha: Muhulisei Vho- Simon Mbedzi

Lutingo: (015) 291 2747 / 0836275974

mbedziks@ledget.gov.za

**MEMORANDAMU
WA ZWIPIKWA ZWA MULAYO WA ZWIKAMBI WA LIMPOPO, 2008**

1. NYANGAREDZO

- 1.1 Khethekanyo 5 [tshipida A] tsha ndayotewa ya Afrika Tshipembe, 1996 (mulayo wa 108 wa 1996, l sumbedza uri thendelo ya zwikambi ndi mushumo u itwaho fhedzi nga buthano la vhusimamilayo ha vundu. Huno-ha khothe ya ndayotewa l l bula uri ndzulele ya kha vhubindudzi ha zwikambi i toda mulayo u no sikwa u bva kha vhusimamilayo ha lushaka na ha vundu. Mulayo wa zwikambi, 2003 (Mulayo wa 59 wa 2003) [U no do vhidzwa hafha sa mulayo wa lushaka wa 2003] wo thoma u shuma nga la 13 Thangule 2004. Mulayo wa lushaka wa 2003 (The 2003 National Act) u nekedza ndila tharu nga ha matshimbidzele, a zwikambi. Vhubveledzi, u phadaladza na u rengisa zwitoloni. Mulayo wa lushaka wa 2003 u langula u bveledzwa na u phadaladzwa ha zwikambi hu uri vhubveledzi vhutuku ho siwa nnda. Vhusima milayo ha vundu ndi hone vhu no langa hovhu vhubveledzi khathihi na thengiso zwitoloni.
- 1.2 Mulayo wa lushaka wa 2003 (2003 National Act) na mulayo wa zwikambi (Liquor Act, 1989) (Mulayo wa 27 wa 1989) [Une hafha wa do pfi "mulayo wa zwikambi wa 1989] l shuma khathihi kha mavundu ane ha athu rwela tari milayo ya one mane.

2. MAKWAMELE KHA ZWA MATSHILISANO

- 2.1 Mashumisele o kalulaho a zwikambi a na masia ndo itwa a si a vhudi lushakani zwino hoyu mulayo u toda u langa laisentsi dza zwikambi hu u itela u fhungudza masia ndo itwa haya mavhi. Tshinyalelo ya u sa shumiswa ha zwikambi zwavhudi ndi l kwamaho vhothe. Mulayo hoyu u tendela mivhuso yap o, vhulangi

hapo ha zwikambi hu ne ha vha na ndivho kha zwa matshilisano na zwa malamba uri vha thusane kha zwa u nekedza dzi laisentsi.

2.2 Vhubindudzi ha zwikambi dovha hafhu ha vha ha nthesa kha u sika mishumo, zwikhala zwa mabindu nahone vhu a tutula ekonomi na nyaluwo ya vundu.

3. THALUTSHEDZO YA ZWITENWA ZWOTHE

- 3.1 Tshitenwa 1 ndi thalutshedzo.
- 3.2 Tshitenwa 2 ndi zwipikwa zwa uno mulayo kana bilil.
- 3.3 Tshitenwa 3 ndi phimo ya kushumiselwe kwa mulayo.
- 3.4 Tshitenwa 4 tshi amba nga u thomiwa ha maandalanga a po a zwikambi.
- 3.5 Tshitenwa 5 tshi sedzesa kha mavhumbwele a khoro dza po dza maandalanga a zwikambi.
- 3.6 Tshitenwa 6 tshi sedza kutholelwe kwa mirado ya maandalanga apo a zwikambi
- 3.7 Tshitenwa 7 tshi sedzesa mashumele a maandalanga a po a zwikambi.
- 3.8 Tshitenwa 8 tshi kwama u thomiwa ha bodo ya zwikambi ya Limpopo.
- 3.9 Tshitenwa 9 tshi amba nga u thomiwa ha bodo.
- 3.10 Tshitenwa 10 ndi tsha u tholiwa ha mirado ya bodo.
- 3.11 Tshitenwa 11 ndi tsha mishumo na maanda.
- 3.12 Tshitenwa 12 tshi amba nga u thomiwa ha khoro ya khathululo kha tsheo ya bodo.
- 3.13 Tshitenwa 13 tshi amba nga u tea ha kutholelwe kwa mirado l no do shuma zwiimiswani zwa vundu.
- 3.14 Tshitenwa 14 ndi tsha tshifhinga tsha u shuma ha mirado kha zwiimiswa zwa vunduni.
- 3.15 Tshitenwa 15 tshi amba nga malamba na mbuelo zwa mirado.
- 3.17 Tshitenwa 17 ndi tsha u iledzwa ha mirado.

- 3.18 Tshitenwa 18 ndi tsha masheleni a zwiimiswa zwa vundu.
- 3.19 Tshitenwa 19 ndi tsha u vhidzwa na ndivhadzond notices.
- 3.20 Tshitenwa 20 ndi tsha u thomiwa ha khorwana ya pholisi ya zwikambi ya vundu.
- 3.21 Tshitenwa 21 ndi tsha u thomiwa ha khorwana
- 3.22 Tshitenwa 22 ndi tsha mishumo ya khorwana.
- 3.23 Tshitenwa 23 tshi khwathisa zwa u nekedza laisentsi.
- 3.24 Tshitenwa 24 tshi amba nga halwa ha tshirema ha sialala.
- 3.25 Tshitenwa 25 I amba nga khethekanyo dza laisentsi dza zwikambi.
- 3.26 Tshitenwa 26 tshi amba nga thendelo kana laisentsi ya tshipentshele.
- 3.27 Tshitenwa 27 ndi tsha u iledzwa ha vhahumbeli vha vha laisentsi ya zwikambi.
- 3.28 Tshitenwa 28 ndi tsha maitele a u humbela laisentsi ya zwikambi.
- 3.29 Tshitenwa 29 tshi amba nga dzikhonsalithende na dzinwe thodea dzavho
- 3.30 Tshitenwa 30 ndi nga u lovha na u sa kona u shuma ha muhumbeli.
- 3.31 Tshitenwa 31 thendelo ya khathululo musi laisentsi I so ngo nekedzwa.
- 3.32 Tshitenwa 32 ndi nga maitele a a u thetsheleswa ha khathululo.
- 3.33 Tshitenwa 33 u nekedzwa ha thanziela ya laisentsi.
- 3.34 Tshitenwa 34 tshi amba nga u shuma ha laisentsi.
- 3.35 Tshitenwa 35 tshi nga u sa tevhela thodea dza laisentsi.
- 3.36 Tshitenwa 36 ndi tsha tshandululo kana u phumulwa ha laisentsi.
- 3.37 Clause 37 deals with the right of a licence holder to appeal against an amendment, suspension or cancellation of a licence.
- 3.38 Tshitenwa 38 ndi tsha u humisa kana u vhulaha laisentsi nga u tou funa.
- 3.39 Tshitenwa 39 ndi tsha u lovha kana u sa tsha kona ha vhanwe vha fara laisentsi.
- 3.40 Tshitenwa 40 ndi tsha tshanduko kha ndango ya mbuelo ya bindu la mufara laisentsi.

- 3.41 Tshitenwa 41 tshi amba nga tshandulo kana nyengedzedzo ya bindu la mufara laisentsi.
- 3.42 Tshitenwa 42 ndi tsha phiriselo ya laisentsi.
- 3.43 Tshitenwa 43 ndi tsha u pfuluswa ha bindu li re na laisentsi.
- 3.44 Tshitenwa 44 ndi tsha u nwalisa.
- 3.45 Tshitenwa 45 ndi nga mbadelo kha muthelo wa mbuelo u badelwaho kha bodo.
- 3.46 Tshitenwa 46 ndi tsha u rengiswa ha zwikambi.
- 3.47 Tshitenwa 47 tshi thivhela u rengiswa ha zwikambi nga zwinwe zwiitisi.
- 3.48 Tshitenwa 48 tshi nekedza ndango ya bindu li re na thendelo.
- 3.49 Tshitenwa 49 ndi tsha u shandulwa ha tshifhato.
- 3.50 Tshitenwa 50 tshi nga zwifhinga zwa thengiso.
- 3.51 Tshitenwa 51 tshi na zwinwe zwiga zwi iledzaho vhashumi.
- 3.52 Tshitenwa 52 tshi amba nga ndivhadzo dza mutakalo.
- 3.53 Tshitenwa 53 tshi amba nga u rengiswa ha thimbwanywa dzi sin a mutakalo.
- 3.54 Tshitenwa 54 tshi langa zwipiriti.
- 3.55 Tshitenwa 55 tshi amba nga vhatoli vha zwikambi.
- 3.56 Tshitenwa 56 tshi amba nga maanda na mishumo ya vhatoli.
- 3.57 Tshitenwa 57 tshi amba nga mushumo wa u thusa vhatoli vha zwikambi.
- 3.58 Tshitenwa 58 tshi amba nga lunwalo lwa u sa tevhela milayo lwa mutoli.
- 3.59 Tshitenwa 59 tshi amba nga u valwa ha bindu la mufara laisentsi zwo itwa nga nzulele inwe-vho.
- 3.60 Tshitenwa 60 tshi amba nga mivhigo ya vhatoli..
- 3.61 Tshitenwa 61 tshi amba nga vhukhakhi nga u angaredza.
- 3.62 Tshitenwa 62 ndi tsha vhukhakhi ho sedzwa dzindivhadzo.
- 3.63 Tshitenwa 63 ndi tsha vhukhakhi vhuelanaho na bodo.
- 3.64 Tshitenwa 64 ndi tsha vhukhakhi vhu kwamaho vhatoli.

- 3.65 Tshitenwa 65 ndi tsha u nekedzwa ha ndivhadzo na manwalwa.
- 3.66 Tshitenwa 66 tshi amba nga tzedzuluso nga khothe khulu.
- 3.67 Tshitenwa 67 ndi tsha vhutanzi ha dzinwe mbuno nga afidafithi.
- 3.68 Tshitenwa 68 ndi maitele a matshimbidzele a zwa afidafithi.
- 3.69 Tshitenwa 69 tshi ri MEC vha nga vhea minwe milayo kha zwinwe zwithu.
- 3.70 Tshitenwa 70 tshi amba nga phimo ya vhudifhinduleli.
- 3.71 Tshitenwa 71 ndi tsha maitele a phirisela.
- 3.72 Tshitenwa 72 ndi thoho pfufhi na mathomele.

4. ZWIKWAMAHO TSHIIMISWA

Mulayo u amba nga u thonwa ha —

- (a) Maandalanga a zwikambi a po kha masipala zwine zwa toda vhashumi na zwishumiswa u itela u shuma nga ngona kha vhulangi ha zwikambi hut shi katelwa na halwa ha tshirema ha sialala;
- (b) Bodo ya zwikambi ya Limpopo ndi muthu wa mulayo na mirado minwe yo tholwaho u bva lushakani na kha zwiimiswa zwo imaho nga zwothe; na
- (c) Khorwana ya khathululo ya mirado miraru ine khayi mudzulatshidulo a vha ramilayo wa vhuimo ha athoni kana adivokheithi.

5. ZWA MASHELENI

- 5.1 Tshivhumbeo tsha zwiimiswa hezwi tshi do toda masheleni. Hun a masheleni a u tshimbidza zwa mulayo wa zwikambi wa Limpopo nga nwaha wa muvhalelano wa 2009/10.

- 5.2 Mulayo u nea khonadzeo dza khumbelo, u nekedza laisentsi na u mutengo wa u vusuludza u badelwaho kha muthelo wa mbuelo wa vundu (Provincial Revenue Fund)

6. ZWIIMISWA ZWO KWAMIWAHO

- 6.1 Zwiimiswa hezwi zwo kwamiwa:

- (a) Dzangano la Limpopo la vharengisi vha zwikambi;
- (b) Mihasho ya vundu;
- (c) Muhasho wa lushaka wa makwevho na mbambadzo na
- (d) Luyfhafha lwa zwa milayo hofisini ya mulangavundu.

- 6.2 mahumbulwa o tangedzwaho u bva maguvhanganoni a u thetsheleswa o itelwaho 2003 national Act o katelwa hafha kha heyu mulayo thangeli (Bill)

7. THEMENDELO

Hu themenndelwa uri mulayo hoyu u rwelwe tari kana u phasiswa.

MUTHOMPHEI OHM COLLINS CHABANE
MURADU WA KHORO TSHITUME O HWESWAHO MAANDA A
MUHASHO WA MVELEDZISO YA MBAMBADZO, VHULONDAMUPO NA
VHUENDELA MASHANGO

XITIVISO XO ANGARHELA

NOTICE 355 OF 2008

VULAWURI BYA XIFUNDZHANKULU

NDZAWULO YA NHLUVUKISO WA IKHONOMI, MBANGO NA VUENDZI

NAWUMBISI WA SWA BYALWA, 2008

Kava loko memorandamu eka tinhlankulu ta Nawumbisi wa swa Byalwa,, 2008 yi navetisiwa ku tlhonthla mahungu. Xitiviso lexi i ku engetela eka Xitiviso xa Nomboro 482 le xi nga humesiwa eka Gazete ya Xifundzhankulu 1407 hi ti 25 ta Mhawuri 2007 laha Nawumbisi wa swa Byalwa wa Limpopo wu nga humesiwa ku rhamba swibumabumelo.

Nhloko
Ndzawulo ya Nhluvukiso wa Ikhonomi,
Mbango na Vuendzi
Private Bag X9484
POLOKWANE
0700

KU TEKERIWA ENHLOKWENI HI: Mr Simon Mbedzi
Thelefoni: (015) 291 2747/ 083 627 5974
mbedziksa@ledet.gov.za

**MEMORANDAMU
EKA TINHLANKULU TA NAWUMBISI WA SWA BYAWA WA LIMPOPO, 2008**

1. VUMPFUNGWE

- 1.1 Xedulu 5 [Xiphemu A] xa Vumbiwa bya Tiko ra Afrika Dzonga, 1996 (Nawu wa namboro 108 wa 1996), yi nyiketa leswaku mpfumelelo wa swa mabyalwa i xiyenge xin'wana xa matirhele yo hlawuleka ya vuphikizaneke bya phalamendhe ya xifundzhankulu. Hambiswiritano, Huvo ya Vumbiwa yi tiyisisile leswaku matshamele ya swilo eka vubundzu bya mabyalwa ya pfumelerisa ku humelerisiwa ka milawu hi phalamendhe ya rixaka ni ya swifundzhankulu. Nawu wa swa Mabyalwa, 2003 (Nawu wa namboro 59 wa 2003) [endzhakunyana kwala tsalweni wu nga ta vuriwa "Nawu wa Rixaka wa 2003"] wu sungurile ku tirhisiwa ku sukela ti 13 Mhawuri 2004. nawu wa Rixaka wa 2003 wu nyiketa maendlele ya mintlhandlameto yinharhu ya vubindzu bya swa mabyalwa, vuhumelerisi, vuhangalasi na vuxavisi bya byalwa. Nawu wa Rixaka wa 2003 wu lawula vuhumelerisi na vuhangalasi bya byalwa kambe vupeti lebyintsongo bya byalwa a byi katsiwanga. Tiphalamendhe ta swifundzhankulu ti tamerile matimba ya ku siyiwa ehandle ka vutlhandlamani bya swiyenge swa vulawuri bya vupeti lebyintsongo na vuxavisi eka vubindzurisi bya byalwa.
- 1.2 Nawu wa Rixaka wa 2003 na Nawu wa Byalwa, 1989 (Nawu wa Namboro 27 wa 1989) [endzhakunyana kwala tsalweni wu nga ta vuriwa "Nawu wa Byalwa wa 1989"] wu tirhisiwa xikan'we eka swifundzhankulu leswi nga si pasisaka milawu ya swona ya phalamendhe.

2. XIAVE EKA MAHANYELO YA VANHU

2.1 Ku tirhisiwa ka byalwa hi vufendze swi na nkucetelo eka vumunhu naswona Nawumbisi wu kongomisiwa eka ku lawula mapfumelelo ya swa byalwa exifundzheninkulu hi ndlela leyi swi nga ta hunguta minkucetelo leyi nga riki kahle ya matirhisele ya byalwa hi ndlela yo biha. Nkhumbho wa matirhisele yo biha ya byalwa ya ni nsingho wun'we. Nawumbisi wu veka na swipimelo swa ku va mfumo wa xikaya wu nghenelela eku nyikeni ka mimpfumelelo wa swa mabyalwa naswona wu katsa na munhu loyi a nga eka Huvo ya Xikaya ya swa Mabyalwa loyi a nga na ntokoto eka tlhelo ra nhluvukiso wa swa ximunhu na ikhonomi kumbe vukorhokeri bya swa ximunhu.

2.2 Vubindzu bya swa mabyalwa byi tlhela byi va rin'wana tlhelo ra bindzu le ri tirhekaka naswona ri tumbuluxaka swivandla swa mintirho na minkotelo ya bindzu, leswi kondletelaka ku kula ka ikhonomi eLimpopo.

3. NXOPA-XOPO WA NDZIMANA HI NDZIMANA

3.1 Ndzimana 1 yi nyika tinhlamuselo.

3.2 Ndzimana 2 yi tirhana na swikongomelo swa Nawumbisi.

3.3 Ndzimana 3 yi hunguta matirhisele ya Nawumbisi.

3.4 Ndzimana 4 yi nyika matumbuluxele ya Huvo ya Xikaya ya Swa Mabyalwa.

3.5 Ndzimana 5 yi nyika xivumbeko xa Huvo ya Xikaya ya Swa Mabyalwa.

3.6 Ndzimana 6 yi nyika matholele ya swirho eka Huvo ya Xikaya ya Swa Mabyalwa.

3.7 Ndzimana 7 yi nyika mintirho ya Huvo ya Xikaya ya Swa Mabyalwa.

3.8 Ndzimana 8 yi nyika matumbuluxele ya Bodo ya Limpopo ya Swa Mabyalwa.

3.9 Ndzimana 9 yi nyika xivumbeko xa Bodo.

3.10 Ndzimana 10 yi nyika matholele ya swirho swa Bodo.

- 3.11 Ndzimana 11 yi nyika mintirho na matimba ya Bodo.
- 3.12 Ndzimana 12 yi tirhana na ku tumbuluxiwa ka Huvo yo Vilela ehenhla ka swiboho leswi tekiweke hi Bodo.
- 3.13 Ndzimana 13 yi nyika vufikeleri bya mathoriwele ya swirho eka tihuvo kumbe swiyimisiwa swa xifundzhankulu.
- 3.14 Ndzimana 14 yika nkarhi wa ku va ehofisini ka swirho swa tihuvo ta xifundzhankulu.
- 3.15 Ndzimana 15 yi nyika vupfumeleleki na mindziriso ya swirho.
- 3.16 Ndzimana 16 yi tirhana na matikhomele etinhlengetanweni ta tihuvo ta xifundzhankulu.
- 3.17 Ndzimana 17 yi nyika ku yirisiwa ka swirho.
- 3.18 Ndzimana 18 yi nyika swa mintsengo ya tihuvo ta xifundzhankulu hinkwato.
- 3.19 Ndzimana 19 yi nyika swa swirhambo swa le tihubenyi na switiviso.
- 3.20 Ndzimana 20 yi nyika matumuluxele ya Khansele ya Pholisi ya swa Mabyalwa ya Xifundzhankulu.
- 3.21 Ndzimana 21 yi nyika ta xivumbeko xa Khansele.
- 3.22 Ndzimana 22 yi nyika ta mintirho ya Khansele.
- 3.23 Ndzimana 23 yi endla leswaku vupfumeleri bya swa mabyalwa byi van a vurhumeki.
- 3.24 Ndzimana 24 yi nyika swa Mabyalwa ya Xintu xa xiAfrika.
- 3.25 Ndzimana 25 yi nyika swiyenge swa tilayisense ta mabyalwa.
- 3.26 Ndzimana 26 yi nyika swa mpfumelelo wa mintlangu yo hlawuleka.
- 3.27 Ndzimana 27 yi nyika ta ku yirisiwa ka vaendli va swikombelo eka tilayisense ta swa mabyalwa.
- 3.28 Ndzimana 28 yi nyika swa nthlandlameriso wa ndzandzelelo wa maendlele ya swikombelo swa tilayisense ta swa mabyalwa.

- 3.29 Ndzimana 29 yi nyika swipimelo swa vatirhisiwa yi tlhela yi veka swipimelo swa swa vatirhisiwa.
- 3.30 Ndzimana 30 yi tirhana na rifu kumbe ku tsandzeka ka muendli wa xikombelo.
- 3.31 Ndzimana 31 yi nyika mfanelo yak u endla xivileo ehenhla ka ku tsoniwa layisense ya byalwa.
- 3.32 Ndzimana 32 yi tirhana na maendlele hi nkarhi wa ku yingiseriwa ka xivilelo.
- 3.33 Ndzimana 33 yi nyika ta mnyikele ya xitifikhethi xa layisense.
- 3.34 Ndzimana 34 yi nyika ta nkumbho wa ku nyika tilayisense.
- 3.35 Ndzimana 35 yi tirhana na ku tsandzeka ku fikelela ka swipimelo swa layisense.
- 3.36 Ndzimana 36 yi tirhana na ku pimeriwa, ku yimisiwanyana kumbe ku herisiwa ka layisense.
- 3.37 Ndzimana 37 yi tirhana na mfanelo ya mutameri wa layisense ya ku vilela ehenhla ka ku lulamisiwa, lu yimisiwanyana kumbe ku herisiwa ka layisense.
- 3.38 Ndzimana 38 yi nyika ta ku herisa ntsariso ka ntsakelo, ku cincana kumbe ku n'okisiwa ka mutameri wa layisense.
- 3.39 Ndzimana 39 yi nyika ta rifu kumbe ku tsandzeka ku fikelela ka vatameri van'wana va tilayisense.
- 3.40 Ndzimana 40 yi nyika ta loko ku ri na ku cinca eka ntsakelo wa malawulelo ya bindzu ra mutameri wa layisense.
- 3.41 Ndzimana 41 yi tirhana na ku cinca kumbe ku engeteriwa ka bindzunkulu ra mutameri wa layisense.
- 3.42 Ndzimana 42 yi nyika ta ku hundziseriwa ka layisense.
- 3.43 Ndzimana 43 yi tirhana na ku rhurhisiwa ka rivala leri nga layisensiwa ra bindzu.
- 3.44 Ndzimana 44 yi nyika ta rijistara.
- 3.45 Ndzimana 45 yi nyika ta ku hakeriwa ka swibalo eka mintsengo leyi vekiweke leyi amukeriwaka hi Bodo.

- 3.46 Ndzimana 46 yi nyika ta maxavisele ya byalwa.
- 3.47 Ndzimana 47 yi nyika ku yirisiwa ka ku xavisa byalwa eka swiyimo swin'wamana.
- 3.48 Ndzimana 48 yi nyika mafambisele ya bindzu ra mutameri wa layisense.
- 3.49 Ndzimana 49 yi nyika ta ku ku cinca-cinciwa kumbe ku antswisiwa ka ndzhawu yo xavisela.
- 3.50 Ndzimana 50 yi nyika ta minkarhi yo xavisa byalwa.
- 3.51 Ndzimana 51 yi nyika ta swpimelo swokarhi eka vathori.
- 3.52 Ndzimana 52 yi nyika ta switiviso swa rihanyu.
- 3.53 Ndzimana 53 yi nyika ta ku xavisiwa ka swikatsakanyiwa swo ka swi nga ri na rihanyu.
- 3.54 Ndzimana 54 yi nyika ta malawulele ya swipiriti.
- 3.55 Ndzimana 55 yi nyika ta vuhlawuriwa bya vakamberi va swa byalwa.
- 3.56 Ndzimana 56 yi nyika ta matimba na mintirho ya vakamberi va swa byalwa.
- 3.57 Ndzimana 57 yi nyika swa vutihlamuleri bya ku pfuna mukamberi wa swa mabyalwa.
- 3.58 Ndzimana 58 yi tirhana na xitiviso xa ntsandzeko wa ku fikelela lexi humesiwaka hi Bodo.
- 3.59 Ndzimana 59 yi nyika ta ku pfariwa ka mbangu wo xavisela wa mutameri wa layisense ehansi ka swiyimo swokarhi.
- 3.60 Ndzimana 60 yi nyika ta switiviso swa vakamberi va swa mabyalwa.
- 3.61 Ndzimana 61 yi nyika ta ku tluriwa ka milawu hi ku angarhela.
- 3.62 Ndzimana 62 yi nyika ta ku tluriwa ka milawu leyi yelanaka na swa mahungu.
- 3.63 Ndzimana 63 yi nyika ta ku tluriwa ka milawu leyi yeanaka na Bodo.
- 3.64 Ndzimana 64 yi nyika ta ku tluriwa ka milawu leyi yelanaka na vakamberi va swa mabyalwa.
- 3.65 Ndzimana 65 yi nyika ta vukorhokeri bya switiviso na matsalwa.

- 3.66 Ndzimana 66 yi nyika ta ku langutisisa hi vuntshwa hi Huvo ya le Henhla.
- 3.67 Ndzimana 67 yi nyika ta vumbhoni bya timhaka tokarhi hi ku tirhisa tsalwa ro hlambanyiwa.
- 3.68 Ndzimana 68 yi nyika ta swilaveko swa malandzeleriselo eku tirhisiweni ka tsalwa ro hlambanyeriwa.
- 3.69 Ndzimana 69 yi nyika ta leswaku MEC a nga endla swinawanawana mayelana na timhaka tin'wana.
- 3.70 Ndzimana 70 yi nyika ta ku lawuriwa ka vutihlamuleri.
- 3.71 Ndzimana 71 yi nyika ta vululamisi bya vuhundziseri.
- 3.72 Ndzimana 72 yi nyika ta vun'winyi byo koma na masungulele.

4. **MINKHUMBHO EHENHLA KA MINHLANGANO**

Nawumbisi wu nyika ta ku tumbuluxiwa ka -

- (a) Tihuvo ta Xikaya ta Mabyalwa eka timasipala le ti nga ta koxa vatirhi na switirhisiwa leswi eneleke ku tiyisisa malawulele ya tilayisense ta byalwa na byalwa bya Xintu xa xiAfrika;
- (b) Bodo ya Limpopo ya swa Mabyalwa tani hi munhu wa xinawu naswona yi vumbiweke hi swirho leswi sukaka eka swiyenge swa vatirhelamfumo na vubindzu lebyin'wana; na
- (c) Huvo ya Swivilelo le yi nga ta vumbiwa hi swirho swinharhu laha Mutshami wa xitulu a nga ta va gqweta kumbe muyimeri wa nawu.

5. MINKHUMBHO YA SWA TIMALI

- 5.1 Xiyimo xa vunhlangano le xi nyikiweke eka Nawumbisi xi ta van a minkhumbho yokarhi ya swa timali. Ku na mpimanyeto wa swa timali wa ku simekiwa na ku tirhisiwa ka Nawu wa Limpopo wa swa Mabyalwa hi lembe-ximali ra 2009/10.
- 5.2 Nawumbisi wu avela ta mintsengo ya ku tirhisiwa, ku nyika tilayisense na ku pfuxetiwa ka tona le yi nga ta hakeriwa eka Nkwama wa Xibalu xa Xifundzhankulu.

6. MINHLANGANO YA XIBINDZU LE YI KU TIHLANGANISIWEKE NA YONA

- 6.1 Minhlangano le yi landzelaka yi tihlanganisiwile na yona:
- (a) Asosiyexini ya Vuxavisi bya Byalwa ya Limpopo;
 - (b) Tinzawulo ta Xifundzhankulu;
 - (c) Mdzawulo ya Rixaka ya Vucincani na Mabindzu; na
 - (d) Vukorhokeri bya swa Nawu ehofisini ya Premier.
- 6.2 Vutitwi le byi amukeriweke ku suka eka tinhlengeletano ta ku yingiseriwa ka vanhuntsena le ti a ti khomeriwa Nawu wa Rixaka wa 2003, byi katsiwile eka Nawumbisi.

7. NSEKETELO

Swa seketeriwa leswaku Nawumbisi lowu wu pfumeleriwa.

NKUL. OHM COLLINS CHABANE
XIRHO XA HUVU YA PHALAMENDHE
NDZAWULO YA NHLUVUKISO WA IKHONIMI, MBANGO NA VUENDZI
